

**List okólny Kongregacji Kultu Bożego
o przygotowaniu i obchodzeniu Świąt Paschalnych
"Paschalis sollemnitatis"*
(16 stycznia 1988)**

VII. NIEDZIELA WIELKANOCNA ZMARTWYCHWSTANIA PAŃSKIEGO

A. Wigilia paschalna w noc świętą

77. Zgodnie z bardzo dawną tradycją ta noc jest czuwaniem na cześć Pana **79**. Wigilia sprawowana tej nocy, upamiętniająca świętą noc zmartwychwstania Pana, jest jakby "matką wszystkich świętych wigilii **80**. Kościół czuwając oczekuje Pańskiego zmartwychwstania i sprawuje je w sakramentach chrześcijańskiego wtajemniczenia **81**.

1. Co oznacza nocna pora Wigilii Paschalnej?

78. "Wszystkie obrzędy Wigilii Paschalnej odbywają się w nocy: nie wolno ich rozpocząć, zanim nie zapadnie noc, a należy je zakończyć przed świtem niedzieli" **82**. Zasada ta musi być interpretowana ściśle. Przeciwnie jej nadużycia i tu i ówdzie praktykowane zwyczaje sprawowania Wigilii Paschalnej o godzinie, w której zwykło się antycypować Mszę niedzielną, zasługują na odrzucenie **83**. Przytaczane przez niektórych powody antycypowania Wigilii Paschalnej, jak np. publiczne niebezpieczeństwo, nie są wysuwane w przypadku nocy Narodzenia Pańskiego lub innego rodzaju zgromadzeń.

79. Wigilia Paschalna, w którą Żydzi przez całą noc czuwali, oczekując przejścia Pana, mającego ich wybawić z niewoli faraona, była przez nich obchodzona jako doroczna pamiątka. Była ona figurą prawdziwej Paschy Chrystusa, a więc nocy prawdziwego wyzwolenia, w którą "Chrystus skruszywszy więzy śmierci, jako zwycięzca wyszedł z otchłani" **84**.

80. Od początku Kościół, zwłaszcza podczas tej nocnej Wigilii, obchodził doroczną Paschę, która jest uroczystością nad uroczystościami. Albowiem Zmartwychwstanie Chrystusa jest umocnieniem naszej wiary i nadziei. Przez chrzest i bierzmowanie już zostaliśmy wszczępieni w Paschalne Misterium Chrystusa: umarliśmy, zostaliśmy pogrzebani i wskrzeszeni razem z Nim i z Nim też będziemy królować **85**. Wigilia Paschalna jest również oczekiwaniem na przyjście Pana **86**.

2. Struktura Wigilii Paschalnej oraz znaczenie jej elementów i części

81. Wigilia tej nocy ma następujący układ: po krótkim obrzędzie światła (jest to pierwsza część Wigilii) Kościół święty rozważa wielkie dzieła, jakich Pan Bóg dokonał od początku dla dobra swego ludu, oraz wyraża ufność w słowo i w Boże obietnice (część druga czyli liturgia słowa); następnie wraz ze swymi nowymi członkami, odrodzonymi w chrzcie (część trzecia), zostaje zaproszony do stołu, który Pan przygotował Kościołowi, jako upamiętnienie Jego Śmierci i Zmartwychwstania, w oczekiwaniu na Jego przyjście (część czwarta) **87**. Niechaj nikt samowolnie nie zmienia tego porządku liturgii.

82. Część pierwsza obejmuje symboliczne czynności i gesty, które należy wykonać z taką okazałością i szlachetnością, aby wierni właściwie zrozumieli ich znaczenie, poparte zachętami i modlitwami. W odpowiednim miejscu poza kościołem, o ile to możliwe, przygotowuje się ognisko w celu pobłogosławienia nowego ognia. Jego płomień winien być taki, aby rzeczywiście mógł rozproszyc ciemności i noc rozjaśnić. Należy przygotować świecę paschalną, która ze względu na prawdziwość znaku winna być odlana z wosku, corocznie nowa, jedyna, znacznej wielkości, nigdy zaś sztuczna. Ma ona przypominać Chrystusa Światłość świata. Winna być pobłogosławiona z zastosowaniem znaków i słów podanych w Mszałe lub innych symboli i formuł, zatwierdzonych przez Konferencję Biskupów **88**.

83. Za przewodem światła paschału lud wchodzi procesjonalnie do kościoła. Jak synowie Izraela szli nocą za przewodem słupa ognia, tak chrześcijanie idą śladami Zmartwychwstałego Pana. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby do każdej odpowiedzi "Bogu niech będą dzięki" po wezwaniu "Światło Chrystusa" została dodana jakaś aklamacja ku czci Chrystusa. Światło od płomienia świecy paschalnej niech się stopniowo rozszerza na świecę trzymane przez wiernych, podczas gdy lampy elektryczne pozostają jeszcze zgaszone. [Zapala się je dopiero po trzeciej aklamacji "Światło

Chrystusa" i odpowiedzi wiernych - uwaga S. C.].

84. Diakon zwiastuje paschalne orędzie, wielki liryczny poemat opowiadający o całym Misterium Paschalnym włączonym w ekonomię zbawienia. W razie potrzeby, gdy brak diakona i jeśli także kapłan celebrujący nie może wykonać orędzia, trzeba je powierzyć śpiewakowi. Konferencje Biskupów mogą to orędzie przystosować przez wprowadzenie do niego pewnych aklamacji ludu **89**.

85. Czytania Pisma świętego stanowią drugą część Wigilii. Opisują one sławne dzieła historii zbawienia. Milczenie po czytaniu, śpiew psalmu responsoryjnego oraz modlitwa kapłana dopomagają wiernym w rozmyślaniu nad tymi dziełami. Odnowiony obrzęd Wigilii obejmuje siedem czytań ze Starego Testamentu - z ksiąg Prawa i Proroków. Pochodzą one z najstarszej tradycji Wschodu i Zachodu. Następnie przewidziane są dwa czytania z Nowego Testamentu, mianowicie z Apostoła i Ewangelii. W ten sposób Kościół, "poczynając od Mojżesza i wszystkich proroków" **90**, wyjaśnia Paschalne Misterium Chrystusa. Dlatego wszędzie tam, gdzie to możliwe, niech będą wykonywane wszystkie czytania, aby zapewniona była niezbędna długość Wigilii Paschalnej wynikająca z jej natury. Jeśli jednak okoliczności duszpasterskie wymagają zmniejszenia liczby czytań, należy wykonać przynajmniej trzy fragmenty ze Starego Testamentu - z Prawa i Proroków. Nigdy nie należy opuszczać czytania z 14. rozdziału Księgi Wyjścia i odpowiadającej mu pieśni **91**.

86. Typologiczne znaczenie tekstów Starego Testamentu zakorzenia się w Nowym i ukazuje się w modlitwie wypowiedzianej przez kapłana celebrans po każdym czytaniu. Stosowną rzeczą będzie także wprowadzić wiernych w to znaczenie przez krótkie wyjaśnienie. Może ono być podane przez samego kapłana lub przez diakona. Krajowe lub diecezjalne komisje liturgiczne niech przygotują dla duszpasterzy stosowne pomoce. Po czytaniu śpiewa się psalm, lud zaś wykonuje refren. W tym powtarzaniu czynności należy zachować rytm, który by sprzyjał pobożnemu uczestnictwu wiernych **92**. Pilnie trzeba czuwać nad tym, aby ludowe piosenki nie były wykonywane zamiast psalmów.

87. Po czytaniach ze Starego Testamentu śpiewa się hymn Chwała na wysokości Bogu, podczas gdy - zgodnie z miejscowymi zwyczajami - biją dzwony. Po hymnie następuje kolekta i przechodzi się do czytań z Nowego Testamentu. Czyta się pouczenie Apostoła dotyczące chrztu jako wszczepienia w Paschalne Misterium Chrystusa. Następnie wszyscy wstają i kapłan trzy razy intonuje "Alleluja", stopniowo podnosząc głos, lud zaś tę aklamację powtarza **93**. Jeśli to konieczne, psalterzysta lub kantor wykonuje "Alleluja", którą to aklamację podejmuje lud, powtarzając ją między wersetami Psalmu 117, tylekroć cytowanego przez Apostołów w przepowiadaniu paschalnym **94**. Wreszcie zwiastuje się Zmartwychwstanie Pańskie w Ewangelii, która stanowi jakby szczyt całej liturgii słowa. Nie należy pomijać po Ewangelii choćby krótkiej homilii.

88. Trzecią część Wigilii stanowi liturgia chrzcielna. Chrystusową i naszą Paschę sprawujemy teraz w sakramencie. Jasno się to wyraża w kościołach mających źródło chrzcielne (chrzcielnicę), a jeszcze bardziej, kiedy odbywa się chrześcijańskie wtajemniczenie dorosłych lub przynajmniej chrzest dzieci **95**. Także jednak wtedy, gdy nie ma kandydatów do chrztu, w kościołach parafialnych odbywa się błogosławieństwo wody chrzcielnej. Jeśli to błogosławieństwo odbywa się nie przy chrzcielnicy, lecz w prezbiterium, wodę chrzcielną należy potem przenieść do chrzcielnicy, gdzie będzie przechowywana przez cały Okres Wielkanocy **96**. Gdzie zaś nie ma kandydatów do chrztu ani nie odbywa się błogosławieństwo wody chrzcielnej, upamiętnienia chrztu dokonuje się przez pobłogosławienie wody przeznaczonej do pokropienia ludu **97**.

89. Potem odbywa się odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych. Kapłan celebrans poprzedza je zachętą. Wierni, stojąc i trzymając zapalone świece, odpowiadają na pytania. Następnie zostają pokropieni wodą: w ten sposób gesty i słowa przypominają im przyjęty chrzest. Kapłan celebrujący kropi lud przechodząc przez kościół, podczas gdy wszyscy wykonują antyfonę "Vidi aquam" lub inny śpiew o wydzwiku chrzcielnym.

90. Sprawowanie Eucharystii stanowi czwartą część Wigilii i jej szczyt. Jest ona bowiem w najpełniejszym sensie sakramentem paschalnym, czyli upamiętnieniem Ofiary Krzyża i obecnością Chrystusa zmartwychwstałego, jest dopełnieniem chrześcijańskiego wtajemniczenia i przedsmakiem wieczystej Paschy **98**.

91. Należy dołożyć starania, aby ta liturgia eucharystyczna nie była sprawowana w pośpiechu. Owszem wypada, aby wszystkie obrzędy i słowa otrzymały jak największą siłę wyrazu: modlitwa

powszechna, w której nowo ochrzczeni, jako już wierni wykonują swoje królewskie kapłaństwo **99**; procesja na przygotowanie darów z udziałem nowo ochrzczonych, jeżeli są; modlitwa eucharystyczna pierwsza, druga lub trzecia z zastosowaniem śpiewu, z własnymi formułami zmiennymi (embolizmami) **100**; wreszcie Komunia eucharystyczna, jako wyraz pełnego uczestnictwa w sprawowanym misterium. Na Komunię wypada śpiewać psalm 117 z antyfoną "Nasza Pascha", lub psalm 33 z antyfoną "Alleluja, alleluja, alleluja", albo inny śpiew wyrażający paschalną radość.

92. Stosowną jest rzeczą, aby wierni w Komunii Wigilii Paschalnej mogli przeżyć pełnię znaku Eucharystii, przyjmując ją pod postaciami chleba i wina. Niech miejscowi Ordynariusze rozważą stosowność udzielenia odpowiedniego zezwolenia w danych okolicznościach **101**.

3. Niektóre uwagi duszpasterskie

93. Liturgia Wigilii Paschalnej winna być celebrowana tak, by lud chrześcijański doświadczył bogactwa jej modlitw i obrzędów. Dlatego trzeba zadbać o prawdziwość rzeczy, o uczestnictwo wiernych oraz o to, aby w jej sprawowaniu nie brakowało ministrantów, lektorów i scholi śpiewaków.

94. Należy przewidzieć możliwość zgromadzenia się w jednym kościele wielu wspólnot, kiedy z powodu ich bliskości lub szczupłości nie można przygotować pełnej i uroczystej celebracji. Trzeba dążyć do tego, aby grupy specjalne uczestniczyły w Wigilii Paschalnej, w której wszyscy wierni, schodząc się razem, mogliby głębiej odczuć sens kościelnej wspólnoty. Wierni, którzy z racji ferii wyjeżdżają z własnej parafii, winni być zachęceni do udziału w liturgii w miejscowości, w której przebywają.

95. Trzeba uważać, aby w zapowiadaniu Wigilii Paschalnej nie przedstawiać jej jako ostatniego momentu Wielkiej Soboty. Lepiej mówić, że Wigilia Paschalna jest sprawowana "w noc Paschy" i to jako jeden akt kultu. Zachęca się duszpasterzy, aby w katechezie do wiernych pilnie pouczali o potrzebie udziału w całej Wigilii **102**.

96. Konieczną jest rzeczą, aby duszpasterze w trosce o należyłą celebrację Wigilii Paschalnej zdobywali coraz głębszą znajomość tekstów i obrzędów, by mogli przekazywać prawdziwą mistagogię.

B. Dzień Wielkanocy

97. Mszę świętą w dzień Wielkanocy należy sprawować z całą uroczystością. Jako akt pokutny dobrze będzie zastosować pokropienie wodą pobłogosławioną w Wigilię. Należy wtedy śpiewać antyfonę "Vidi aquam" lub inną pieśń o charakterze chrzcielny. Tą samą wodą wypełnia się także kropielnice przy wejściu do kościoła.

98. Należy zachować tradycję sprawowania w dniu Paschy Nieszporów chrzcielnych, w których podczas śpiewu psalmów odbywa się procesja do chrzcielnicy **103**. Jeśli tego zwyczaju nie ma, trzeba go wprowadzić.

99. Paschał ustawiony przy ambonie albo przy ołtarzu, winien być zapalany przynajmniej na czas wszystkich uroczystszych celebracji liturgicznych tego Okresu, a więc Mszy świętych, Jutrzni i Nieszporów, aż do Niedzieli Pięćdziesiąticy. Od tej niedzieli paschał trzeba ustawić w chrzcielnicy, zaś podczas sprawowania chrztu od niego zapalać świece nowo ochrzczonych. W czasie liturgii pogrzebu należy ustawiać paschał przy trumnie na znak, że śmierć jest dla chrześcijanina jego własną Paschą. Poza Okresem Wielkanocnym nie należy zapalać paschału ani przechowywać go w prezbiterium **104**.

PRZYPISY

79 Por. Wj 12,42.

80 Św. Augustyn, Mowa 219: PL 38, s. 1088.

81 Ceremoniał Biskupów, nr 332.

- 82** Por, tamże, nr 332; Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 3.
- 83** Instrukcja Eucharisticum mysterium (25 V 1967) nr 28: AA5 59(1967) nr 28: AAS 59(1967), s. 556-557.
- 84** Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 19. Orędzie paschalne.
- 85** Por. KL 6; por. Rz 6,3-6; Ef 2,5-6; Kol 2,12-13; 2 Tm 2,11-12.
- 86** "Tę noc spędzamy na czuwaniu, ponieważ Pan zmartwychwstał i w swoim ciele zapoczątkował dla nas to życie, w którym nie ma już śmierci ani snu. Ciało to wskrzesił z martwych, tak że już nie umiera i śmierć nie ma już nad nim władzy [...] Dlatego Ten, któremu jako powstającemu z martwych, czuwając nieco dłużej, śpiewaliśmy, sprawi, że razem z Nim żyjąc bez końca, będziemy królować": ŚW. AUGUSTYN, Sermo Guelferbytanus 5,4: PLS 2, s. 552.
- 87** Por. Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 7.
- 88** Por, tamże, nr. 10-12.
- 89** Por. tamże, nr 17. 90 Łk 24,27; por. Łk 24,44-45.
- 91** Por. Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 21.
- 92** Por. tamże, nr 23.
- 93** Por. Ceremoniał Biskupów, nr 352.
- 94** Por. Dz 4,11-12; Mt 21,42; Mk 12,10; Łk 20,17.
- 95** Por: Rytuał Rzymski. Obrzędy chrztu dzieci, nr 6.
- 96** Por. Mszał Rzymski. Wigilia Paschalna, nr 48.
- 97** Por. tamże, nr 45. 98 Por. tamże, nr 47;
- 99** Por. tamże, nr 49; Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, nr 36.
- 100** Por. Mszał Rzymski. Wigilia Paschalna, nr 53; tamże, Msze obrzędowe, 3. Przy udzielaniu chrztu.
- 101** Por. Mszał Rzymski. OWMR 281-283.
- 102** Por. KL 106.
- 103** Por. OWLG 213.
- 104** Por. Mszał Rzymski. Niedziela Zesłania Ducha Świętego. Rubryka końcowa; Rytuał Rzymski. Obrzędy chrztu dzieci. Wtajemniczenie chrześcijańskie. Wprowadzenie ogólne, nr 25.